

Pollák Dávid

Keresztény pedagógiai megfontolások újonnan átvett baptista fenntartású oktatási intézményekben

2013-tól a Baptista Szeretetszolgálat Egyházi Jogi Személy több mint 50 állami vagy alapítványi iskolának vált fenntartójává, ami új kapukat nyitott a keresztény pedagógiai megfontolások számára az intézményekben. Szeretném röviden megvizsgálni, milyen lehetőségei vannak egy hittantanárnak, iskolalelkésznek, pedagógusnak vagy igazgatónak, hogy ezekkel az új lehetőségekkel éljen, és eddig milyen tapasztalataink vannak ezen a téren.

Jelenleg (2016. februári állapot) 43 oktatási intézménynek látja el fenntartói jogkörét és feladatait a Baptista Szeretetszolgálat Egyházi Jogi Személy (BSZ-EJSZ), melyet a Baptista Szeretetszolgálat Alapítvány és a Magyarországi Baptista Egyház közösen hozott létre kifejezetten a fenntartói célra. Az átvétel után az intézményekben változások álltak be – mint arra általában egy fenntartóváltáskor számítani lehet. Miben változtak ezek az intézmények a BSZ-EJSZ alá kerülésükkel? Miben lett más az iskolák élete, mint ha másik szervezethez kerültek volna, vagy maradtak volna állami fenntartásban?

A BSZ-EJSZ bevezetett egy mottót: „több mint iskola”, és a Példabeszédek 13,14a-t tűzte hozzá vezérigeverként: „A bölcs tanítás az élet forrása.” Ez lett a szlogen, amelyet minden évnnyitón, plakáton, megjelenési felületen és kommunikációs csatornán megjelenít: olyan iskolákat szeretne létrehozni, amelyek többet adnak a diákságnak a tudásnál és az információnál: bölcsességet kíván adni, de nem emberit, hanem az Isten megismeréséből fakadót, amelyet az igever is sugall.

Hogy a BSZ-EJSZ vezetése milyen iskolát álmódott meg, azokon az intézményeken keresztül szeretném bemutatni, ahol iskolalelkészként tevékenykedem, hiszen ezeket látom igazán testközelből: a kőbányai Pannonhalmi Béla Baptista Általános Iskola és az óbudai Kőrösi Csoma Sándor Két Tanítási Nyelvű Baptista Gimnázium. Azonban az általam leírt jelenségek megvalósulnak a legtöbb BSZ-EJSZ-iskolában, helyi sajátosságokkal fűszerezve. Milyen tehát egy „baptista fenntartású iskola”? Itt is „közönséges” tanórák folynak az államilag előírt oktatási rendszer szerint, „átlagos” diákok

járnak ide, és „rendes” tanárok tanítanak ugyanúgy, mint az ország bármelyik másik általános iskolájában. De egyvalami szembetűnően más: a légkör. Érezni lehet, hogy a diákok és a tanárok tudják: az iskola „nem csupán egy tanintézmény”, hanem egy kicsit több annál, itt az „életről tanulhatnak”. Hogyan?

Egyrészt heti rendszerességgel zajlanak bibliaismeret-órák. Hetente egyszer kötelező jelleggel minden osztálynak 45 percben lehetősége van megismerkedni a Bibliával. Az órát a megbízott iskolalelkész tartja, aki fiatal vagy legálábbis fiatalos gondolkodású, és ezzel együtt hitelesen tudja bemutatni Istent. A gyerekekbe nemcsak a matematika és az irodalom épül be, hanem a Biblia igazságai is. Az iskola kapuin belül mindenki találkozik az Üzenettel, és bár ki-ki különböző módon reagál rá, mégis formálja a légkört az a tudat, hogy itt számon vannak tartva, szeretik őket, és ott van Isten az iskolában, aki mindezt előidéz.

Másrészt az iskolákban létrejöttek diákklubok, tanári bibliaórák, reggeli áhítatok és alkalmi intézményi istentiszteletek, például karácsonykor és húsvétkor. Ez utóbbin több tanár, szülő, diák, sőt, még az igazgatók is részt vesznek, hozzátartozókkal és érdeklődőkkel kiegészülve.

	Korábban	BSZ-EJSZ fenntartásban
fenntartó	állam (KLIK ₁) vagy alapítvány	BSZ-EJSZ
ideológia	nincs / közéleti trend / az alapítvány szellemisége	keresztény, baptista, BSZ
pedagógiai szemlélet	nincs / közéleti trend / az alapítvány szemlélete	keresztény, a BSZ mozgalmi, emberközpontú érték-központú szemlélete
új pedagógiai elem	erkölcstan (heti 1x, kötelező, vagy kiváltható hittannal)	Bibliaismeret óra (heti 1x) ² klubok (fakultatív) lelkigondozás, iskolagyülekezet, istentisztelet
új pedagógiai eszköz	erkölcstan könyv	Biblia, bibliaismeret tankönyv ³ , FÉK program
oktatás célja	előírt ismeretek megszerzése	előírt ismeretek megszerzése + identitás formálása + Isten megismerése (megtérés) + új gyülekezet alakulása (opcionális)
új emberi erőforrás, új pedagógus	erkölcstan tanár	iskolalelkész, hitoktató, támogató lelkész, támogató gyülekezet tagjai
külső segítők	nincs	támogató gyülekezet
intézmény identitása	oktatási intézmény vagyunk, tudást adunk át.	"több, mint iskola" "család" "baptista sulis"
pedagógusok identitása	tanárok vagyunk, tananyagot tanítunk, mindenki végzi a dolgát.	nevelők vagyunk, életeteket változtatunk meg, csapatként egy közös célért munkálkodunk
tanár tevékenysége	munka, hivatás	misszió
diákok identitása	diákok vagyunk, az intézményi hierarchia leg-alján helyezkedünk el	családtagok vagyunk, odafigyelnek ránk, a tanár partnereként kezel - bár a hierarchia megmarad
diák a tanár szemében	tanuló	tanuló, Isten teremtménye, bűnös de megváltott ember

1. táblázat

Akár a bibliaismeret-órán, akár a tanórán kívüli foglalkozásokon lehetőség van arra, hogy a tanulás azon formájában vegyen részt a diák (és a pedagógus vagy szülő), melyet nem lehet a pedagógia fogalmai közé besorítani, hiszen az a hit területe. Isten megérinti őket, dolgozik bennük, és megtérések történnek. A megtérés olyan jelenség, melyben egy addig ismeretlen, új természet integrálódik valakibe, melyet nem az abban részt vevő személy ért el vagy fejlesztett ki, hanem külső (isteni) behatásra történt. A megtérés egyszerre pszichológiai és spirituális jelenség, egyszerre antropológiai és teológiai. A megtérés jelenségével az iskolapszichológus nem tud mit kezdeni. Miért lehet az, hogy a diák, aki múlt héten még magatartászavarral küszködött és fegyelmi problémái voltak, most teljesen engedelmes, és úgy viselkedik, mint egy kezes bárány? Elmondása szerint megismerte Jézust, megvallotta bűneit, befogadta őt, és megváltozott az élete. Olyan

fordulatokat eredményez az Isten munkája az oktatási rendszerben, amelyeket a pedagógia nem tud megmagyarázni (hiszen tárgykörén kívül esik), és a pedagóguskollégák sem tudják értelmezni, hiszen nem egy hatékony módszer miatt változott meg a tanuló életvitele, sem pedig egy hatásos tanórai anyag miatt. Egyedül Isten érintése tette ezt – és teszi sokakkal.

Ezek az életváltozások friss tüzet visznek az iskola életébe. A frissen megtért diákok az „első szeretettől fűtve” lelkesen osztják meg az Örömhírt osztálytársaikkal, sőt tanáraikkal is. Az intézményen belül többször fel-felbukkanó megtéréstörténetek felkeltik az emberek figyelmét, és reményt keltenek bennük, hogy valami jó folyamat kezdődött el az iskolában. Mindenki érzékeli a pozitív személyes változásokat, és mindenki megfogalmazza magának, hogy mi lehet az okuk.

Ezeket a személyes és kollektív (léggörbeli) változásokat az intézmény vezetői és pedagógusai úgy könyvelik el, hogy a „lelkési jelenlét az iskolában” és a „fenntartó által megteremtett léggör” okozza a diákokban a változást. Sokan racionalizálnak, és materiális magyarázatot keresnek az új jelenségre.

A változással párhuzamosan megjelennek az iskolában a negatív jelenségek is. Isten munkálkodásával egy időben felerősödik a szakadék az Üzenetre pozitívan és negatívan reagálók között. Van egy csekély létszámú kisebbség, akik nagyon elutasítón fogadják a keresztény jelenléteket és befolyást az iskolában – függetlenül attól, hogy önként iratkoztak-e be az intézménybe, vagy csupán szüleik unszolására. Vanak a materialista nézetet vallók, akik a tudományos, szkeptikus vagy agnosztikus hozzáállásuknak hangot adnak, és ki-ki passzívan, ki-ki aktívabban áll ellen az új szellemiségnek. És van egy olyan kisebbség, amely kifejezetten sátánista vagy okkult irányba nyit, és szándékosan akadályozza a keresztény tevékenységet az iskolában. Megfigyelhető, hogy a megtérők számával egyenesen arányosan nő a sötét oldal felé odafordulók száma is. Ezt keresztényként a szellemi harc természetes velejárójának tekinthetjük. Azonban az oktatási rendszer a szellemi harcot nem tudja értelmezni, ezért más magyarázatot lát: szerintük a gyerekek természetes reakciója, hogy sérelmeiket valakire kivetítik, és ez az adott rendszerben éppen Isten. A bibliaismeret-óra egy újabb kötelező elem, ami ellen lázadni lehet. Az iskola dolgozói nem látják összefüggést a megtérők száma és az okkult irányba forduló di-

ákok száma között. Pedig számomra, iskolalelkész számára egyértelmű, számokban mérhető és kimutatható kapcsolat van a kettő között. Leginkább a feléledő imaalkalmak és új kezdeményezések előtt és elindulásuk ideje körül erősödnek fel az ellentétesen ható erők: mind a diákok számában, mind a támadások erősségében érezhető ez a hatás. E jelenség a pedagógiában ismeretlen, a Bibliában azonban elemi szintű.

Nézzünk meg egy táblázatot, melyben összefoglaltam azokat az újdonságokat, változásokat, amelyeket a fenntartóváltás hozott magával a BSZ-EJSZ iskoláiban: 1. táblázat az előző oldalon,

A fenntartóváltás hatása

Azzal, hogy olyan szervezet lett a fenntartó, amely egyúttal, hogy olyan szervezet lett a fenntartó, amely egyúttal az ország egyik legnagyobb humanitárius szervezete, és egyben a legkedveltebb és legnépszerűbb ilyen jellegű alapítvány az országban, ezzel átalakult az iskola identitása is. Az a tudat, hogy egy keresztény szellemiségű szervezet fenntartásában működhet egy intézmény, átformálja annak önazonosságát, és új elemekkel gazdagítja. Biztonságérzetet vált ki, hogy egy nemzeti és nemzetközi hírű és erőforrású szervezet ernyője alatt működhet. Az előbbi kettőből egyenesen következik, hogy a baptista iskolák dolgozói és diákjai úgy érzik, „tartoznak valahová”.

A keresztény szellemiségű vezetés legelőször a vezetőkben csapódik le. Így történt ez az iskolák 2013-as átvételekor is. Azt, hogy a Baptista Szeretetszolgálat keresztény munkatársi csapata hogyan dolgozik, először az intézményvezetők tapasztalhatták meg. Azonnal érzékelték azt a léggör, amelynek középpontjában nem a pénzkeresés és a hatalomvágy uralkodott, hanem a Krisztushoz tartozás öröme, az Istenben való meggyőződés és a Lélek munkálkodása. Ennek több intézményvezető is hangot adott. Egyik igazgatóhelyettesünk egy állami pályázaton dolgozott együtt a Baptista Szeretetszolgálat EJSZ munkatársaival, és hatalmas mosollyal az arcán tért haza, azt mondva: „Én ilyet még életemben nem láttam. Ezek az emberek annyira élnek, és annyira adni akarnak, és ismeretlenül is hatalmas szeretettel fogadtak. Megnyugtató az a tudat, hogy ilyen emberek kezében vagyunk.”

A vezetőség a szellemiségen kívül a szakmai precizításra való törekvést is látja a baptistákban. Azonban azt is érzékelik, hogy nem a megfelelési kényszer hajtja őket egy-egy belső ellenőrzés lebonyolításakor, és nem kötelességkényszerből indítanak iskolákat pályázatokon, hanem mindent azért, mert hiszik, hogy Istent maximális odaadással és minőségi munkával méltó szolgálni.

Az iskoláknak kitágultak a lehetőségeik. A Baptista Szeretetszolgálat kiterjedt kapcsolatai és szakembergárdája segítségével az intézmények rengeteget nyernek: nemzetközi programokon vehetnek részt, versenyekre utazhatnak, diácszereprogrameket szerveznek, nemzeti, nemzetközi és EU-s pályázatokat nyernek, külföldi anyanyelvi tanárok tanítják a nyelvet, és anyanyelvi lektorok segítik a nyelvtanárok munkáját. Az adományok révén rengeteg tárgyi eszközben is részesülnek az iskolák: új táblák, számítógépek, okostáblák, kivetítők, taneszközök, bútorok, tanterem- és épületfelújítások stb, nem beszélve arról, hogy a BSZ égisze alatt mérőföldekek nagyobb esélye van egy-egy iskolának megnyerni egy állami vagy EU-s pályázatot.

Itt említeném meg azt a nyilvánvalóan legfontosabb okot, ami miatt az iskolák fenntartót váltottak: a normatíva és a fizetések. Amióta az intézmények a baptista ernő alatt működnek, egyetlenegyszer sem késett az iskola fenntartására szánt normatíva átutalása, és így a tanárok és iskolai dolgozók fizetése sem. Ez hatalmas előrelépés! Nem beszélve arról, hogy ezen keresztül a megbízhatóságot és a gondoskodást érezheti minden érintett. Sőt, némi mozgástér is nyílik arra, hogy a tanárokat bónusszal jutalmazzák, vagy anyagilag motiválják a többletmunkáért vagy a kiválóságért. Az iskolának pedig nem a kréta spórolásán kell aggódnia, hanem anyagilag is kinyílnak a lehetőségei egy minőségibb, jövőbe látóbb oktatásra.

A Baptista Szeretetszolgálat nagy gondot fordít arra, hogy az intézmények és dolgozóik munkáját elismerje, ezért díjakkal, pénzjutalmakkal és egyéb nyilvános elismeréssel bátorítja a pedagógiai munkát. Szenczy Sándor elnök évente többször ír levelet a tanároknak, és évente egyszer a Papp László Budapest Sportarénában kiosztásra kerülnek számukra azok az elismerések és díjak, amelyekkel nagyrabecsülésüket fejezik ki.

Az iskola szellemiségének változása

A vezetőség tapasztalatait hamar közvetíti a nevelőtestület felé. A pedagógusok is érzik az új szellemiség hatását. Markáns, karakteres jellege van a Baptista Szeretetszolgálatnak, igazi „brand” lett. Egy ilyen környezetben Krisztust is karakteresebben és hitelesebben lehet megjeleníteni mindazon keresztül, amit – és ahogyan – tesznek. Magával ragadó, szinte mozgalmi jellegű az a lendület, amivel a tanárok és vezetők a baptista értékek és keresztény szellemiség mellé állnak. Mindenki – kisebb-nagyobb mértékben – a magáénak érzi a szeretetszolgálatot és annak értékrendjét. Sőt, a tanárok büszkén vallják, hogy ők bizony baptisták lettek, bár ennek jelentését pontosan még nem tudják. Büszkén viselik a Baptista Szeretetszolgálat kitzűzőjét a rendezvényeken, akkor is, ha az adott intézményvezető még nem Krisztus gyermeke. Büszké a szeretetszolgálat tevékenységére, és úgy érzik, az iskola jó kezekbe került. A diákokat végre nemcsak tanítják, hanem nevelik. Az intézmény pedig inkább egy nagy család alakul át.

Átalakult fogalmak

A keresztény szellemiség miatt több iskolában átalakultak olyan fogalmak, amelyek a korábbi, állami fenntartás alatt mást jelentettek, és a világi pedagógia fogalomtárában más-hogy szerepeltek.

Vegyük például a „rossz” fogalmát. A diákok megszerzett tudását, magatartását és szorgalmát minősíteni kell. A pedagógia eszköztárában erre a jegyszerzés a legalapvetőbb mód. Így valósul meg a jutalmazás és visszajelzés rendszere és annak mérhetővé tétele. Korábban a diákokat osztályozáskor kizárólag ahhoz a sztenderdhez mérték, amely elő van írva mint mérési feltétel. Például a kötelező és érettségi tantárgyakból szigorúan kérik számon a tudást, és a jegyet a diák arra kapja, hogy az anyag elsajátítása mennyire sikerült.

A fenntartóváltás szellemiségváltást is hozott magával, így megjelent egy olyan mérési rendszer, amely a Biblia tükrén keresztül látja a diákokat. Maradva az említett osztályozásnál, a tanárok sokkal empatikusabban tekintenek egy-egy diákra, és igyekeznek megelőlegezni a bizalmat, és a legnagyobb mértékben pontozni a dolgozatokat, hiszen a diákban sok tanár már Isten gyermekét, és nem egy „átlagos” diákot lát. Ez inkább a készségtárgyak értékelésében mutatkozik meg, de

leglátványosabban a magatartás- és szorgalom jegyekben. A tanár igyekszik a legjobbat látni a gyerekekben, megbocsátani és elfelejteni csínytevéseit és lustaságát. A megfélemlítés módszere helyett megjelent a bátorítás módszere, a felemeléssel motiválás és az elismeréssel nevelés. Ezek egyrészt az intézményben megjelenő bibliai szemlélet gyümölcsei, másrészt a nagyszámban fölvetett fiatal kollégák új pszichológiai szemléletének eredményei.

A „rossz” fogalma is átalakult: a pedagógus a diák rossz tanórai magaviseletének okát már nem a gyerekekben látja, sem pedig neveltetésében, hanem a bűnben. Rájön, hogy a kiváltók a bűn, ami az emberiség alapproblémája, így már a gyerek osztályzatát is ebből kiindulva adja. Éppen ezért megjelenik a „kegyelemmel osztályzás”, ami pozitívan hat a diákok személyiségfejlődésére, sőt tanulási kedvére is. Nem arról van szó, hogy a megérdemelt rossz jegyet fölfelé kerekíti a tanár, sem pedig arról, hogy az intő beírásától eltekintene. Inkább arról, hogy a szigor mellett megjelenik a kegyelem és a szeretet: a rossz jegy vagy intő beírásakor elmagyarázza a tanár a diáknak, hogy mit csinált rosszul, hogyan javíthat rajta, milyen következménnyel jár, ha változtat, és milyenekkel, ha nem.

A „rossz” fogalmának diverzifikációjával párhuzamosan a „jó” is új jelentést nyert: csak az Isten jó, és a kereszténység fő célja már magából a „keresztény” szóból is következik: Krisztushoz hasonlatossá kell lennünk, az ő képére kell elválnunk, ez a cél. A „jó” világi jelentése: jól viselkedő, a fennálló szabályokat betartó, az iskolai keretek közé beilleszkedni tudó diák, aki tanulni akar, és a fennálló társadalmi normákat követni hajlandó. A Biblia szemlélete azonban a cselekedeteket önmagukban üresnek tartja, ha nincs mögöttük az Istennel való őszinte kapcsolat. Ezzel a pedagógia nem tud mit kezdeni. A tanárokat viszont ez nem zavarja: néhány kolléga elkezdte a diákokat úgy látni, ahogyan Isten látja őket, és úgy osztályozni, hogy az ne büntetés, hanem motiváció legyen, és ezzel kvázi Istent mutatják be. Ez azt jelenti, hogy a

nem keresztény pedagógusok elmozdultak a korábbi világi pedagógia „jó” fogalmától a Biblia „jó” fogalma felé, bár még nem érték el. Még nem az a céljuk, hogy Krisztushoz tegyék hasonlóvá a diákokat, sem a megszentelődést nem akarják munkálni bennük, de már látszik egy enyhe eltolódás efelé. Természetesen ilyenkor keverednek a fogalmak is a tanárok fejében: a gyerek egyszerre lesz jó tanuló attól, hogy „jó jegyet kap, ez tetszik Istennek, amiért a mennybe jut”, illetve lesz jó tanuló azért, mert „nem felel a tanárral, és jár temp-lomba”. Egy keresztény ember érzékeli, hogy ezek nem feltétlenül következnek egymásból. Azonban amikor egy világi pedagógus egy keresztény szellemiségű oktatási intézményben elkezd értékelné diákjai munkáját, akkor a hívő életvitel jó cselekedeteinek tulajdonítja a diákok pozitív változását, és nem az Isten munkájának. Bárhogyan is, de minden tanár együtt mozdul a Biblia értékrendjével, még akkor is, ha abban nem hisz. És ez az elmozdulás meglátszik a diákokhoz való hozzáállásán, a munkaszereteten, és végső soron az egész intézmény életén.

A „hit”, a „remény” és a „szeretet” fogalmak is nagy átalakuláson mennek át. A szavak világi fogalmi beágyazódása kicserélődik arra a jelentésre, amelyet a szeretetszolgálat közvetít. A diákok és a tanárok nagyon fogékonyak erre a három témakörre. Úgy látják, hogy ezek az erények azok, amelyek gyakorlásával a legtöbbet nyertek a BSZ-EJSZ fenntartásába kerülés révén.

A hit fogalma bekerült az oktatásba. Most már „lehet hinni Istenben, a tanár hihet a diákjában, a diák a jó tanulmányi eredményben, az igazgató pedig hihet a család értékében”. Ebből az előbbi mondatból is érzékelhető, hogy a pedagógusoknál az új fogalom még nem találta meg a helyét a pedagógiai eszköz- és fogalomtárunkban, de azt mindnyájan érzékelik, hogy egy olyan pozitív és erőteljes dologról van szó, amivel mindenki nyerhet, legfőképpen a diákok. A „hit” egy teljesen új szó az iskolában, ráadásul egy olyan témakört rejt, amit évtizedekig próbáltak leválasztani, majd száműzni a pedagógiából, az intézményekből és az egész iskolarendszertől. Nemcsak a szocialista országokban, hanem az egész nyugati világban lezajlott ez a szekularizációs folyamat. A világon soha nem történt még meg, hogy ilyen nagyszámú iskolát vettek volna át vallási fenntartásba, amelyben korábbi állami intézményekben újra megjelent a vallás. Húszezer diák és kétezer tanár ismerkedik most az új fogalmakkal,

amelyek most hirtelen az oktatás szerves részét képezik úgy, hogy generációk óta nem voltak jelen. A hit, remény és szeretet olyan fogalmak lettek, amelyekkel a tanárok átszövik pedagógiai munkájukat, ami ettől tanítás helyett „neveléssé” változik, az iskola pedig valóban „több mint iskola” lesz.

A szeretet olyan odafordulás, amelyet a legtöbb – bár nem minden – pedagógus gyakorol, amikor a diákjával interakcióba lép. Azonban a fogalom új értelmet nyert a Biblia szeretetfogalmának megjelenése miatt. A tanárok sokat hallanak Krisztus és Isten szeretetéről, illetve látják az iskolalelkész és a szeretetszolgálat hozzáállását is. A János 3,16 egy olyan mély, feltétel nélküli szeretetről beszél, amely teljesen új megvilágításba helyezi a pedagógusok számára a világ működését, az élet értelmét és a diákokhoz fűződő viszonyukat is. Isten agapé szeretete fölülmúlja a világi szeretetfogalmát, és elsöpri azt. Azok a tanárok, akik ezt megtapasztalják, elkezdnek azzal a szeretettel és odaadással fordulni egymás és diákjaik felé, amelyet Istenből merítenek. Sőt, minden tettük szeretetben megy végbe. A tanteremben új viszonyrendszer és új légkör születik. A kollegiális viszonyban is teljesen új légkört teremt a szeretet ilyen értelmezése és gyakorlása.

A remény fogalma is kívülről érkezett az oktatási rendszerbe. Eddig a kollégák többsége leadta az anyagot, de nem gondolta, hogy munkájának lenne hatása a kozmikus összefüggések szempontjából. Azonban látva Isten tervét, a tanárok egy része munkáját úgy kezdi látni, mint amit Istennek való tetszésből végez, aminek a vége jutalom lesz, ezért érdemes csinálni. Ez a tudat hatalmas reményt ad egy olyan stresszes és sziszifuszi munkában, mint amilyen a pedagó-

gusoké. A tanárok egy része azonosul azzal a szemlélettel, hogy örök érvényű befektetés az, amit a diákok általuk kaphatnak, ezért sokan kifejezetten misszióként kezdik megélni hivatásukat. Nagy öröm ezt látni. Persze a misszió fogalom is átértelmeződik, de oda még hosszú út vezet, hogy egy pedagógus Krisztus küldötté váljon, a nagy misszióparancs betöltőjeként kezdjen el jelen lenni az iskola életében.

Az ember fogalma teljesen új értelmet nyer. A pedagógiai megközelítés erősen materiális és darwinista: az embert pusztán biológiai, társadalmi-szociális lényként kezeli, akinek gondolkodásmódját és önazonosságát a történelem formálta. Ehhez képest megjelent az ember bibliai fogalma: az ember bukott képmás. A pedagógia módszerei csupán arra adnak magyarázatot, hogy milyen az ember, ehhez képest a Biblia arra, hogy ki az ember. Az Isten által való tudatos tervezés olyan erős identitásformáló erővel bír, hogy a baptista iskolákban dolgozó tanárok egy része valóban elkezdte elhinni ezt. Mindenhonnan az a hatás éri őket, hogy az ember nem csupán véletlenszerűen kialakult biológiai lény, hanem egy természetfölötti személy kozmikus tervének része. Ez a tudat az embernek olyan önazonosságot ad, ami

életét nemesebbé, személyiségét kiegyensúlyozottabbá, életvitelét harmonikusabbá teszi. Az ember Istenhez tartozik. Az embert szereti Isten. Annyira szereti, hogy megváltotta. Az ember emiatt sokkal többre rendeltetett itt a földön, mint azok a tevékenységek és életcélok, amelyek a korábbi pedagógiai gondolkodás emberképét jellemezték. Ezzel azonosulva a tanárok saját tantárgyukat is úgy kezdik tanítani, hogy belefűzik ilyen tárgyú gondolataikat. A történelemtanár az evolúció tanításakor kitér a teremtésre is mint lehetséges magyarázatra, és Jézus korát is részletesebben tárgyalják. A földrajztanár a világ keletkezésekor számba veszi a kreációt mint lehetőséget, melyre rengeteg bizonyíték van. Az irodalomtanár nagyobb hangsúlyt helyez a költők Istennel és hittel kapcsolatos verseire. A biológiatanár az ember különlegességéről és tervezettségéről beszél, a fizikatanár pedig arról, hogy a fizikai törvények annyira precízen vannak kialakítva, hogy egyértelműen mutatnak egy teremtő létezésére.

Új jelenségek

Az oktatásban új szereplő az iskolalelkész és a baptista hitoktató. Az intézmények többségében vagy az egyik, vagy a

másik van jelen. Általában ahol iskolalelkész szolgál, ott ő végzi a baptista bibliaismeret oktatását is.

Már a megnevezések is magukban hordoznak egy új értékrendet: az iskolalelkész nem „dolgozik” egy „munkahelyen”, hanem „szolgál” az iskolában, a „szolgálati területén”. Szolgálja a közösséget, a diákokat, tanárokat, a szülőket, és végső soron szolgálja az Istent. Azért van, hogy másoknak jobb legyen, hogy másokat közelebb segítsen Istenhez. Nem dolgozni jár, és nem a fizetésért teszi. Az iskolát közösségnek, a nyájának tekinti. A munkaköri leírásban is benne foglaltatik, hogy az iskolalelkész felelős az iskola vallási életéért, a hitéletért, a hitoktatásért, az iskolai gyülekezetért, és mindezt szervezi és irányítja. Az iskolalelkész nem tanár: a diákok barátja. Ez egy teljesen új szerep, az iskolában eddig ilyen nem volt. Se nem diák, se nem tanár: tökéletes helyzet ahhoz, hogy a diákok egy megbízható, hozzájuk korban és gondolkodásban közelebb álló emberre leljenek benne, akinek el merik mondani azokat a dolgokat, amelyeket sem a szüleiknek, sem a tanároknak, sem diáktársaiknak, sőt, sokszor még az iskolapszichológusnak sem mernek kitárni. Az iskolalelkész a diákok barátja, pártfogója és nevelője egy személyben.

A hittanórákat inkább bibliaismeretnek nevezik. A fenntartó ezzel is kommunikálja azt a hozzáállást, hogy nem egy új dolgot akarnak a diákokra erőltetni, hanem pusztán szélesíteni szeretnék a látókörüket azzal, hogy az alapműveltségnek számító Biblia tartalmát megismertetik velük. Nem dogmákat vagy a hit rendszerét szeretnék megtanítani, hanem életre nevelni a Biblia szemléletmódja alapján, és megismertetni velük Istent.

Az iskolalelkész tevékenysége révén sok diák jut hitre és tér meg. A megtérés olyan új jelenség, amelyet sem a pedagógia, sem a pszichológia nem tud hova elhelyezni. A megtérő diákok olyan életváltozást produkálnak, ami nem a pedagógiai munka eredménye, hanem egy külső hatás gyümölcse. Isten tevékenykedik a diákokban és a tanároknak is, és az egyre szaporodó megtérések ténye elkezd magának helyet követelni a pedagógia területén is. Nyilvánvalóvá kezd válni, hogy a megtérő tanárok és diákok identitása, életvitele, magatartása, szorgalma, tanulmányi eredménye és munkamorálja mind-mind gyökeresen változik meg, egyeseknél hirtelen, rövid idő leforgása alatt, míg másoknál folyamatos javuló tendenciát mutatva. Ezek a jelenségek felkeltik még a hittől elzárkózó laikus kollégák és diákok figyelmét is. A

pedagógusok nem ódzkodnak többé a megtérés jelenségétől, hiszen empirikusan, tapasztalati úton érzékelik annak valós jelenlétét az iskolában, és látják hatásait a környezetükben. Ezért többször előfordult már, hogy nem hívő tanárkolléga biztatta a diákokat megtérésre és Istenhez közeledésre, mert összefüggést látott a javulás mint pedagógiai cél és a hitre jutás között. Érdekes, hogy a pedagógiai cél és a Lélek gyümölcse egy ponton találkoznak: olyan jellemvonások, amelyek minden ember számára kívánatosak. Csak míg a pedagógia nehezen, hosszú munkával és bonyolult módszertannal éri el ezt az eredményt, addig a megtérés és megszentelődés folyamata automatikusan és sokkal rövidebb idő alatt termi meg ezeket a gyümölcsöket az egyén életében – tehát hasonló eredmény mutatkozik, amit láthatóan nem a pedagógia eredményezett, hanem a Lélek munkája.

Összefoglalás

A pedagógia megszokott rendszerébe új elemeket hozott a fenntartóváltás. Isten megjelenése és munkálkodása az iskola életében olyan elemeket emelt be az oktatásba, amelyek miatt a pedagógia eszközei, módszerei, definíciója és céljai is mind-mind módosultak. A nevelés eltolódott az Isten emberre vonatkozó kozmikus tervének irányába. Teret kapott az Istennel való személyes kapcsolat lehetősége, megjelent a megtérés mint a pedagógiába be nem illeszthető, de mégis az oktatásra hatást gyakorló jelenség. Átértékelődött az ember identitása, a hit, a remény és a szeretet fogalmai. Az intézmény maga már nemcsak a pedagógiai folyamat színtere lett, hanem a hitélet megélésének is otthont ad. Így lesz a baptista iskola „több, mint iskola”.

Jegyzetek

1. KLIK = Klebelsberg Intézményfenntartó Központ, az állami intézmények központosított fenntartója.
2. Az intézmény döntheti el, hogy kötelezővé teszi-e, vagy választhatnak-e a diákok és szülők. Szabad választás esetén erkölcsstan és hittan közül választhatnak, de csak akkor, ha van olyan felekezeti hittanóra (és hittanító), amire a diák járni szeretne. Ha nincsen, akkor másik hittant kell választania, vagy az erkölcsstant.
3. „Életrevaló” – baptista bibliaismeret tankönyvsorozat (külön diák és tanári) 1–8. osztályos tanulók számára a Harmat kiadó és a BOK (Baptista Oktatási Központ) kiadásában 2013-tól.

A fotókat a tanulmány szerzője bocsátotta rendelkezésünkre.

